

თავისუფლება-სულიერების მტკიცე საყრდენია

ნინო გომართელი

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

DOI: <https://doi.org/10.52340/gbsab.2023.01.03.05>

საკვანძო სიტყვები: თავისუფლება, მიმტევებლობა, ზნეობა, ქრისტიანული მორალი, ინტელექტუალური კულტურა, ევროინტეგრაცია.

შესავალი

საქართველო მთელი ისტორიის მანძილზე ყოველთვის მარტო იყო, გარშემორტყმული ძლიერი და დიდი იმპერიებით, რომლებიც თავიანთი ინტერესების გატარებას ცდილობდნენ. ჩვენი ქვეყანა კი იბრძოდა არსებობისათვის დამოუკიდებლობისათვის, თავისუფლებისათვის, სარწმუნოებისათვის... ჩვენი ქვეყნის ცხოვრება, ჩვენი განვლილი გზა განსაკუთრებული იყო, ძალზე რთული, ერთი მუჭა ხალხისა და ერთი ბეწო მიწისათვის. ხშირად იტყვიან ჩვენში, „ღმერთმა დალოცვილი და რჩეული მიწა გვიწყალობა“-ო, მაგრამ ამ დალოცვილ მიწას ბევრი მოცილე და მოძალადეც მოჰყვა. საქართველო მუდამ იბრძოდა რათა გზა გაეჭრა თავისუფალი სამყაროსაკენ, ვიბრძოდით და გადავრჩით...!

1992 27 აპრილს ჩვენ პირველად შევადეთ ევროპის კარი, რითაც დაიწყო ჩვენი დიდი ევროპული თავგადასავალი. დღეს, გვეძლევა საშუალება გავხდეთ დასავლური სამყაროს მნიშვნელოვანი ნაწილი, ევროინტეგრაციას, ალტერნატივა არა აქვს, ჩვენ გვინდა ევროპა.

ძირითადი ნაწილი

XXI საუკუნის 20-იან წლებში მსოფლიო საზოგადოება მტკიცეულ ტრანსფორმაციას განიცდის. ძალთა ბალანსი იცვლება, ყალიბდება მრავალპოლუსიანი მსოფლიო-ახალი კონფიგურაციით, ძველი მსოფლიო წესრიგის მყიფე ნაგებობა იმსხვრევა, მაგრამ არავინ იცის, როგორი იქნება ახალი... პატარა ქვეყნებს დიდი შეცდომების დაშვების უფლება არ აქვთ, ჩვენი ქვეყანა უნდა გადარჩეს არა მოლოდინით, არამედ, მოქმედებით. განსაცდელი, რომელიც XXI საუკუნის 20-იან წლებში მოევლინა სამყაროს, უნდა იქცეს ადამიანებისათვის შანსად, თავადაც შეიცვალოს და ქვეყანაც უკეთესობისაკენ შეცვალოს, მაგრამ ჩვენმა პოლარიზებულმა საზოგადოებამ პრობლემები ვერ აღიქვა. ძველ საქართველოში

საერთო ჭირის დროს ეროვნული თანხმობა დგებოდა. დღეს ჩვენ ეს ვერ მოვახერხეთ - არ აღმოგვაჩნდა სათანადო პოლიტიკური კულტურა. „არ შეიძლება თევზისგან მოვითხოვოთ ფრენა - მახ ხომ თავი უძლური ეგონება“. (1,138) ადამიანმა თავად უნდა განსაზღვროს საკუთარი ძალა, ინტერესები, მისწრაფებები, სურვილები... შევეცადოთ ნაკლებად გავიხსენოთ მტკივნეული წარსული, ვიფიქროთ მომავალზე, როცა ვიფიქრებთ ხვალინდელ დღეზე, მსუბუქი იქნება დღევანდელიც... ადამიანებმა უნდა აღვადგინოთ ნდობა ჯერ ერთმანეთის მიმართ, მერე სხვა სახელმწიფოების მიმართ, ჯანსაღი პოლიტიკის, კანონების, წესრიგის მიმართ. „რაც დიდია ჩვენში ნდობის ფაქტორი, მით მაღალია ჩვენი შინაგანი კომფორტი და სიმშვიდის განცდა და რაც უფრო დაბალია ურთიერთნდობა, მით დაბალია ჩვენი შინაგანი კომფორტი და მაღალია შფოთვის და სულიერი განგაშის დონე“ - აღნიშნავდა XX საუკუნის ცნობილი სოციოლოგი ფრენსის ფუკუიამა. (2, 499) ცნობილია, რომ ცის მიზიდულობის კანონი ჯობნის გრავიტაციის კანონს. ჩვენი ქართული გენეტიკური კოდი ძლიერია. გავიხსენოთ იაკობ გოგებაშვილის „იავნანამ რა ჰქმნა?“ ქეთო დედის სიმღერით დაბრუნდა მშობლიურ სივრცეში. ქართველებს ამგვარი გამოფხიზლება გვჭირდება. აგრესიას სულიერება არ მოაქვს. თუ რამე გვაახლოებს ევროპასთან ეს ჩვენი სულიერებაა და თუ რამე გვაშორებს, ეს ჩვენი დღევანდელი ყოფითი უკულტურობაა. არ უნდა დავივიწყოთ ვინ ვართ, საიდან მოვდივართ, რა გზით უნდა ვიაროთ... უნდა ვიყოთ იმ ჯანსაღი ტრადიციების ერთგული და მიმდევარი, რომელიც ისტორიულად ჩამოყალიბებულია და თაობიდან თაობას გადაეცემა თავისი რიტუალებით, ადათებით, წეს-ჩვეულებებით. ტრადიციას კი არ უნდა ვინარჩუნებდეთ, ტრადიცია ჩვენში თავისით უნდა იყოს შენივთებული, შესისხლხორცებული. ძალით შენარჩუნებული ტრადიცია დოგმატიზმია, დოგმატიზმი კი - პრიმიტივიზმი. მერცხალი თავის ბარტყებს ფრენას, ბუდის აშენებას ასწავლის. ჩვენი ვალაა მომავალ თაობას გადავცეთ ის, რაც გადაგვარჩენს, ქართველობას შეგვინარჩუნებს. არაფერი არ არის ისეთი იოლი, როგორც სიძულვილის ენაზე საუბარი, არაფერი არ არის ისეთი მარტივი, როგორც ბოროტების ქმნა - არც ერთს ფიქრი არ ახლავს. ფიქრი თვითგანწმენდის პროცესია. კაცობრიობა ფიქრს გადაეჩვია, დროსტარებაზე გადავიდა, გაქრა ზნეობა, რწმენა... უზნეობამ იმსხვერპლა დიდი იმპერიები: ძველი რომი, ბიზანტია... ინფორმაციის სიჭარბეში დავკარგეთ ორიენტაცია და ავცდით სწორ გზას. ჩვენ მცირერიცხოვანი ერი ვართ, საჭიროა ერთმანეთის გვერდში დგომა, დახმარება, უნდა გავთავისუფლდეთ უაზრო, ეგოისტური ამბიციებით აღსავსე სურვილებისაგან. სულიერი რეგენერაცია ყველას არ შეუძლია, მხოლოდ გამორჩეულების ხვდრია საკუთარი არცოდნის და არასრულფასოვნების გაცნობიერება. გავიხსენოთ დიდი სოკრატე, რომელმაც

წარმოთქვა თავისი უკვდავი ფრაზა „მე ვიცი, ის რომ არაფერი არ ვიცი“. ჩვენ უნდა შევძლოთ კარგისა და ცუდის გარჩევა. არ შეიძლება ათი მცნების ღირებულებათა რევიზია, არ შეიძლება ქრისტიანული მორალის თავდაყირა დაყენება. ჩვენ სულ მუდამ მესიას ვეძებთ, მაგრამ ჩვენი პრობლემები ყოველთვის სხვამ რატომ უნდა მოგვიგვაროს?! უმოქმედობა რეგრესის წინა პირობაა, ადამიანმა თუ ცხოვრებაში ვერაფერი გააკეთა, ვერც თავის თავს არგო და ვერც სხვას, ეს მის სისუსტეზე და უუნარობაზე მეტყველებს და არა უიღბლობასა და სასტიკ ბედისწერაზე. თითოეული ჩვენგანის სიცოცხლე ნოველასავით იწერება ჩვენი და ღმერთის თანაავტორობით. ცხოვრება შავ-თეთრ ზოლებადაა დაყოფილი. იგი თავსატეხი როდია, რომელიც უნდა ამოხსნა, იგი რეალობაა, რომელიც უნდა გამოსცადო. ფოლადი ცეცხლში იწრთობა სირთულეების გარეშე ცხოვრება ძნელი წარმოსადგენია. რობერტ უტარო აღნიშნავდა „არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს რამდენი ბოროტება ნახე შენი ცხოვრების მანძილზე, გაცილებით მნიშვნელოვანია ყველამ აღიქვას, რამდენად მეტია სინათლე ამ ქვეყნად, ვიდრე სიბნელე“ - ძნელია არ დაეთანხმო! (1, 144-145)

თავისუფლება სულიერების მტკიცე საყრდენია თავისუფლება ყველა ახირების დაკმაყოფილებას როდი ნიშნავს, იგი ნიშნავს აბსოლუტურ ძალაუფლებას საკუთარ თავზე. თავისუფალი - ნიშნავს აკონტროლებდეს საკუთარი აზროვნების მექანიზმს, მართავდეს საკუთარ თავს, ახდენდეს შენი შესაძლებლობების რეალიზებას. დემოკრატიული ღირებულებები ყველაზე დიდ ქრისტიანულ იდეას - თავისუფლების მარადიულ იდეას უკავშირდება. თავისუფლება ყველაფრის გვირგვინია - ნიჭიერების, სათნოების, სიკეთის, სიყვარულის. ჯორჯ ვაშინგტონის აზრით: „თავისუფლება ეკუთვნის იმას, ვინც იბრძვის თავისუფლებისათვის“. ტომას ჯეფერსონის მტკიცებით: „სახიფათო თავისუფლება მირჩევნია მშვიდობიან მონობას“. (3, 451-452) თავისუფლება ხომ შინაგანი ნიჭი და პასუხისმგებლობაა და არა გარედან ნაბოძები საჩუქარი. დიდი აკაკი ბრძანებდა: „ჯობს მონობაში გადიდკაცებულს, თავისუფლების ძებნაში მკვდარი“. ჩვენი ქვეყნის თავისუფლება ბევრად უფრო ძველია, ვიდრე ბებერი ევროპა, ან ახალგაზრდა ამერიკა. პირველი ქართველი, ვინც თავისუფლებისათვის იბრძოდა და ამ ბრძოლას შეეწირა აიეტის მე აფსირტე იყო. მეცამეტე საუკუნეში, როცა ინგლისში „თავისუფლების ქარტიას“ ხელს აწერდნენ, ჩვენ უკვე გვყავდა უკვდავი შოთა რუსთაველი, რომელიც ყველას შთააგონებდა „მიეც გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები“... „ვეფხისტყაოსანი“ ფაქტობრივად ერთა ძმობისა და მშვიდობიანი თანაცხოვრების უნიკალური კონსტიტუციაა, რომელსაც ვერ შექმნიდა ერი, თუ არ ექნებოდა მაღალი სული და ინტელექტუალური კულტურა. ყველა ევროპული ეპოსის ნიმუშებიდან „სიმღერა ნიბელუნგებზე“, „სიმღერა როლანზე“, პოემა „ჩემს სიღზე“, „მეფე არტურის

ლეგენდა“ და სხვა... უძველესია „ამირანის ეპოსი“ - კავკასიონზე მიჯაჭვული, მაგრამ თავისუფალი ამირანი - ამაზე ძველი თავისუფლების ჰიმნი ვფიქრობთ, არ არსებობს. მხოლოდ თავისუფალ ადამიანს შეუძლია სიყვარული, მისთვის ბედნიერება ბუნებრივი განცდაა, მიზეზი ამისათვის არ არის საჭირო, ბედნიერია იმიტომ, რომ არსებობს, თავისუფალია, უყვარს, ჰქმნის... ბედნიერება, როგორც ჭეშმარიტება მუდმივად აწმყოშია, მოცემულ მომენტში, რომელშიც იმყოფება და ეს წამი, ამავედროულად, მარადიულია. ჩვენ გვახასიათებს თავისუფლებისადმი დაუოკებელი სწრაფვა, სიცოცხლის უბადლო ნიჭი, შემწყნარებლობა, ანუ ყველაფერი ის, რამაც გადაგვარჩინა და დღევანდელ დღემდე მოგვიყვანა, როგორც ცივილიზებული სამყაროსათვის მიმზიდველი სულიერი ერთობა.

ქართველი ყოველთვის იყო მიმტევებელი. გავიხსენოთ უკვდავი ბალადა „ვეფხისა და მოყმისა“ – „წავიდე, მეც იქ მივიდე, სამძიმარ ვუთხრა შვილისა, იქნება ვეფხის დედაი, ჩემზედ მწარედა სტირისა...“ ჩვენს ტოლერანტობას ისიც ამტკიცებს, რომ, როცა ევროპაში რელიგიური ომები მძვინვარდება და მიმდინარეობდა კაცთა კვლა, აქ, თბილისის შუაგულში ერთმანეთის გვერდით აღმართული იყო მართლმადიდებლური და კათოლიკური ტაძრები, მეჩეთი და სინაგოგა... ჩვენ შემწყნარებელი ერი ვიყავით ისტორიულად და ვართ დღესაც.

როგორ შეიძლება არ ვიამაყოთ ჩვენი უძველესი და თვითმყოფადი კულტურით: პირველი ევროპელი დმანისში დასახლდა სამი ათასწლეულის წინ, მეოთხე საუკუნის დასაწყისში ქრისტიანობა ოფიციალურ სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადდა, მეხუთე საუკუნეში ვახტანგ გორგასალმა ქართველებს ბერძენთა ანუ ევროპელთა სიყვარული უანდერძა, „ოქროს ხანად“ წოდებული მეთორმეტე საუკუნე „აღმოსავლური რენესანსის“ სახელითაც დამკვიდრდა, დიდმა თამარ მეფემ სიკვდილით დასჯის გაუქმების დეკრეტი გამოსცა... ჩვენი კულტურა ევროპული კულტურის ნაწილია, საკუთარი ანბანით, ჩვიდმეტ საუკუნოვანი ლიტერატურით, რუსთველის პოეზიით, ჯვრით, სვეტიცხოველით, ვარძიით, ყინწყვისით, ფიროსმანით... მარადიულობსი ერთგვარი კოდია დიდი ილიას შეგონება: „მამული, ენა, სარწმუნოება“, საზოგადოების განვითარების ერთგვარი მუხტია გენიალური ლადო ასათიანის სიტყვები: „ხომ ლამაზია ეს საქართველო, მაგრამ მე უფრო ლამაზი მინდა“...

საქართველო მთელი ისტორიის მანძილზე ყოველთვის მარტო იყო, გარშემორტყმული ძლიერი და დიდი იმპერიებით, რომლებიც თავიანთი ინტერესების გატარებას ცდილობდნენ. ჩვენი ქვეყანა კი იბრძოდა არსებობისათვის დამოუკიდებლობისათვის, თავისუფლებისათვის, სარწმუნოებისათვის... ჩვენი

ქვეყნის ცხოვრება, ჩვენი განვლილი გზა განსაკუთრებული იყო, ძალზე რთული, ერთი მუჭა ხალხისა და ერთი ბეწო მიწისათვის. ხშირად იტყვიან ჩვენში, „ღმერთმა დალოცვილი და რჩეული მიწა გვიწყალობა“-ო, მაგრამ ამ დალოცვილ მიწას ბევრი მოცილე და მოძალადეც მოჰყვა. საქართველო მუდამ იბრძოდა რათა გზა გაეჭრა თავისუფალი სამყაროსაკენ, ვიბრძოდით და გადავრჩით...! (5, 164)

1992 27 აპრილს ჩვენ პირველად შევალეთ ევროპის კარი, რითაც დაიწყო ჩვენი დიდი ევროპული თავგადასავალი. დღეს, გვეძლევა საშუალება გავხდეთ დასავლური სამყაროს მნიშვნელოვანი ნაწილი, ევროინტეგრაციას, ალტერნატივა არა აქვს, ჩვენ გვინდა ევროპა... გავიხსენოთ კოსმიური ძალის მქონე ვაჟა „აბა რა გითხრათ ქართველნო, გულზე მჭრის სამი იარა, წარსულზე დარდი მალონებს, აწმყოშიც არა ყრია რა და მომავალზე ფიქრებიც, არავინ გამიმზიანა...“ დღეს ქვეყანაში ბევრად უფრო რთული ვითარებაა... გავიხსენოთ ცნობილი დრამატურგისა და პუბლიცისტის, დიდი საზოგადო მოღვაწის რ. თაბუკაშვილის სიტყვები: „მაშინ გაქრება მკერდში იარა, და მაშინ გეტყვი იმ მთავარ სათქმელს, როცა დამინდობს ბედი კი არა, როცა ქართველი დაინდობს ქართველს!“

დასკვნა

მარადიული არაფერია ამქვეყნად - არც ომი და სამწუხაროდ, არც მშვიდობა. ამიტომ ჩვენი ვალია, მშვიდობიანობის ჟამს ვიზრუნოთ ერთმანეთზე, სიფრთხილით წარმოვთქვათ ყოველი სიტყვა, გული არ ვატკინოთ ჩვენს გარშემო მყოფთ. უკანასკნელ დროს განვითარებულმა მოვლენებმა კიდევ ერთხელ უნდა შეგვახსენოს, რომ ამქვეყნად ყველაზე ძვირფასი რამ ადამიანის სიცოცხლეა, რადგან ყოველი სიცოცხლე განუმეორებელია, ერთადერთია და მეორედ მისი გავლის შანსს ვერავინ მიიღებს. გავუფრთხილდეთ ერთმანეთს, შევინარჩუნოთ მშვიდობა, თავისუფლება, ვიმოქმედოთ ჩვენი ეროვნული ინტერესის გავთავლისწინებით და მუდამ გვახსოვდეს, რომ ჩვენი ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყნის შვილები ვართ.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. გომართელი ნ., საქართველო და საერთაშორისო პოლიტიკის აქტუალური საკითხები, თბ., 2021;
2. ფუკუიამა ფ., ისტორიის დასასრული, თბ., 1999;

3. ამერიკის ისტორიის ნარკვევები, მოსკოვი, 2021 (რუსულ ენაზე);
4. მჭედლიშვილი გ., ქართულ კულტურის რაობა და ცივილიზაციური კუთვნილება, იხ. შრომების კრებული „საქართველო ევროპულ სივრცეში“, თბ., 2018;
5. დაუშვილი რ., საქართველო და დასვლეთი თბ., 2019.

Freedom is a strong pillar of spirituality

Nino Gomarteli

Doctor of Historical Sciences, Professor

Resume

Throughout history, Georgia has always been alone, surrounded by powerful and large empires that tried to pursue their interests. And our country fought for existence, for independence, freedom, faith... The life of our country, the path that we have traveled, was special, very difficult, for a handful of people and a piece of land. We often say: “God has mercy on the blessed and chosen land,” but this blessed land was followed by many ill-wishers and offenders. Georgia has always fought to break into the free world, we fought and survived...!

1992 On April 27 we arrived in Europe for the first time, starting our great European adventure. Today we are given the opportunity to become an important part of the Western world, there is no alternative to European integration, we want Europe.

Key words: freedom, forgiveness, morality, Christian morality, intellectual culture, European integration.